

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

pentru interpretarea articolelor 2 alin. (1), 38, 61 alineatele (1) și (3), 78, 85 alineatele (1), (2) și (4), 90 alineatele (1), (2) și (4) din Constituție

(sesizările nr. 74b/2020 și nr. 83b/2020)

CHIȘINĂU

7 iulie 2020

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ARTICOLELOR 2 ALIN. (1), 38, 61
ALINEATELE (1) ȘI (3), 78, 85 ALINEATELE (1), (2) ȘI (4), 90
ALINEATELE (1), (2) ȘI (4) DIN CONSTITUȚIE

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 19 și 27 mai 2020,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările depuse la Curtea Constituțională pe 19 și 27 mai 2020 de deputații în Parlament dl Vasile Bolea (sesizarea nr. 74b/2020) și dl Sergiu Litvinenco (sesizarea nr. 83b/2020), în baza articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale.

2. Autorul sesizării nr. 74b/2020 îi solicită Curții Constituționale să explice, prin interpretarea articolelor 2 alin. (1), 61 alin. (1), 38, 78 și 85 alin. (1) din Constituție,

„Dacă întru evitarea blocajelor instituționale pot fi organizate concomitent alegeri prezidențiale și parlamentare în aceeași zi în cazul dizolvării Parlamentului în perioada care se circumscrie în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova?”

3. Prin cererea de concretizare depusă pe 28 mai 2020, autorul sesizării nr. 74b/2020 îi solicită suplimentar Curții Constituționale să interpreteze articolele 2 alin. (1) și 38 alin. (1) din Constituție, în sensul în care:

„În spiritul articolelor 2 alin. (1) și 38 alin. (1) din Constituție, este posibilă desfășurarea concomitentă a două scrutine în aceeași zi?”

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ARTICOLELOR 2 ALIN. (1), 38, 61
ALINEATELE (1) ȘI (3), 78, 85 ALINEATELE (1), (2) ȘI (4), 90
ALINEATELE (1), (2) ȘI (4) DIN CONSTITUȚIE

4. Autorul sesizării nr. 83b/2020 îi solicită Curții Constituționale să explice următoarele chestiuni, prin interpretarea articolelor 2 alin. (1), 61 alineatele (1) și (3), 85 alineatele (1), (2) și (4), 90 alineatele (1), (2) și (4) din Constituție:

„1) În situația în care Președintele Republicii Moldova demisionează și, astfel, funcția de Președinte devine vacantă, sunt sau nu incidente dispozițiile articolului 85 alin. (4) din Constituție referitoare la interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova?

2) În situația intervenirii vacanței funcției de Președinte determinată de demisie și întrunirii circumstanțelor prevăzute la articolul 85 alineatele (1)-(3) din Constituție pentru dizolvarea Parlamentului și, totodată, în ipoteza în care termenele în care survine obligativitatea stabilirii datei alegerilor parlamentare anticipate pentru noul Parlament se suprapun/coincid cu termenele în care survine obligativitatea stabilirii datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova în cazul vacanței funcției determinată de demisie, se pot stabili și, respectiv, organiza în același timp (în aceeași zi) alegeri parlamentare anticipate și alegeri prezidențiale anticipate?

Autorul propune ca această întrebare să fie examinată sub două aspecte, și anume: a) *Dacă în general se pot desfășura în același timp (în aceeași zi) alegeri parlamentare anticipate și alegeri prezidențiale anticipate? b) Dacă acestea pot avea loc în același timp (în aceeași zi), care este consecutivitatea faptelor și, urmare acestora, a deciziilor, astfel încât ambele scrutine să fie stabilite pentru aceeași dată?”*

5. Prin decizia Curții Constituționale din 9 iunie 2020, sesizările nr. 74b/2020 și nr. 83b/2020 au fost declarate admisibile, fără a se prejudeca fondul cauzei.

6. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor depuse, Curtea a dispus, prin aceeași decizie, în conformitate cu prevederile articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, conexarea acestora într-un singur dosar, cu nr. 74b/2020.

7. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Comisiei Electorale Centrale, Asociației Promo-LEX, Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Facultății de Drept a Universității de Stat

din Moldova și Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova.

8. La pronunțarea Dispozitivului Hotărârii au fost prezenți domnii deputați Vasile Bolea și Sergiu Litvinenco, autori ai sesizărilor, dl Radu Radu, reprezentant al Parlamentului, și dl Dorin Lișman, reprezentant al Guvernului.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

[...]

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 61

Alegerea Parlamentului

„(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

(3) Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.”

Articolul 78

Alegerea Președintelui

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

[...]

(6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.”

Articolul 85 Dizolvarea Parlamentului

„(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.”

Articolul 90 Vacanța funcției

„(1) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunță asupra ei.

(3) Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 60 de zile de către Președintele Republicii Moldova este confirmată de Curtea Constituțională în termen de 30 zile de la sesizare.

(4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

10. Prin decizia din 9 iunie 2020, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă.

11. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, sesizarea privind interpretarea Constituției ține de competența sa *ratione materiae*.

12. De asemenea, conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații în Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

13. În ceea ce privește existența unor hotărâri anterioare, Curtea se va pronunța la etapa examinării întrebărilor autorilor sesizărilor.

B. FONDUL CAUZEI

Aprecierea Curții

14. În scopurile prezentei hotărâri, Curtea consideră că, pentru o mai mare claritate în interpretarea articolelor 2 alin. (1), 38, 61 alineatele (1) și (3), 78, 85 alineatele (1), (2) și (4), 90 alineatele (1), (2) și (4) din Constituție, întrebările autorilor sesizărilor ar trebui concretizate după cum urmează:

(1) Permite Constituția dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii?

(2) Permite Constituția dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii în cazul în care în această perioadă Președintele demisionează și sunt întrunite condițiile pentru dizolvarea Parlamentului?

(3) Permite Constituția desfășurarea alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă?

(4) Permite Constituția desfășurarea concomitentă a două scrutine în aceeași perioadă?

(5) Care este procedura care trebuie urmată pentru organizarea alegerilor parlamentare anticipate și a alegerilor prezidențiale în aceeași perioadă?

I. Cu privire la faptul dacă Constituția permite dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii

15. Prima întrebare adresată de către autorii sesizărilor vizează posibilitatea dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii.

16. Autorul sesizării nr. 74b/2020 menționează că în Hotărârea nr. 29 din 24 noiembrie 2015, § 51, Curtea a pus în balanță norma constituțională care prevede dizolvarea Parlamentului în cazul eșuării formării Guvernului în termen de trei luni [articolul 85 alin. (1) din Constituție] și cea care interzice dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui [articolul 85 alin. (4) din Constituție] și a reținut că cea dintâi are prioritate, deoarece permite restabilirea funcționalității depline a Guvernului. În acest sens, autorul consideră că Hotărârea nr. 29 din 24

noiembrie 2015, care permite dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui, este valabilă și în contextul în care Președintele este ales de către popor.

17. Autorul sesizării nr. 83b/2020 menționează că interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, este aplicabilă doar în cazul în care Președintele Republicii este ales de popor. Autorul își bazează argumentele pe considerentele Hotărârii Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015, de la § 56, potrivit cărora „interdicția privind dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui este o reminiscență din perioada în care Președintele Republicii Moldova era ales de cetățeni. O astfel de interdicție era justificată de necesitatea evitării situației în care Președintele ar dizolva Parlamentul în preajma alegerilor prezidențiale și s-ar afla ulterior în campanie electorală pentru un nou mandat, în tot acest timp fără un Guvern și Parlament funcționale și cu competențe depline”. În acest sens, autorul sesizării nr. 83b/2020 consideră că, pentru că în prezent Președintele țării este ales de către popor, Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii.

18. În opinia prezentată de Parlament se menționează că, în situația în care termenul de trei luni pentru formarea Guvernului sau pentru adoptarea legilor expiră în interiorul ultimelor șase luni ale mandatului Președintelui Republicii, ultimul poate dizolva Parlamentul. În acest sens, Parlamentul face trimitere la Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015.

19. În opinia prezentată de Președintele Republicii Moldova se menționează că dizolvarea Parlamentului după expirarea ultimelor șase luni ale mandatului nu reprezintă decât o amânare a unui fapt care se va produce cu certitudine și favorizează doar întârzierea procesului de formare a unui nou Guvern. Președintele face trimitere la Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015, în care Curtea a reținut că articolul 85 alin. (4) din Constituție nu este aplicabil în situația în care Parlamentul nu a investit un Guvern în termen de trei luni. Din acest motiv, Președintele consideră că Parlamentul trebuie dizolvat în cazul eșuării formării Guvernului în termen de trei luni, chiar dacă această perioadă se circumscrie în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui țării ales de Parlament.

20. În opinia prezentată de Institutul pentru Cercetări Juridice, Politice și Sociologice se menționează că, în contextul în care Președintele țării este ales de către popor, interdicția prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție este aplicabilă. În acest sens, Institutul consideră că raționamentele din Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015 nu sunt aplicabile în contextul actual, deoarece Hotărârea în discuție a fost pronunțată în situația în care Președintele țării era ales de către Parlament.

21. Cu privire la acest aspect, Curtea a reținut în Hotărârea nr. 29 din 24 noiembrie 2015 că Constituția permite dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii dacă în termen de trei luni a fost imposibilă formarea Guvernului (a se vedea punctul 1 din dispozitivul Hotărârii). Totuși, Curtea constată că interpretarea sa din această Hotărâre a fost dată doar pentru situația în care Președintele Republicii era ales de către Parlament, interpretare care nu este valabilă în prezent, deoarece Președintele Republicii este ales de către popor.

22. Acest aspect a fost evidențiat de către Curte la §§ 56 și 58-60 din Hotărârea citată, în care a menționat că „interdicția privind dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni de mandat al Președintelui este o reminiscență din perioada în care Președintele Republicii Moldova era ales de cetățeni. O astfel de interdicție era justificată de necesitatea evitării situației în care Președintele ar dizolva Parlamentul în preajma alegerilor prezidențiale și s-ar afla ulterior în campanie electorală pentru un nou mandat, în tot acest timp fără un Guvern și Parlament funcționale și cu competențe depline. Rațiunea acestei restricții derivă din necesitatea păstrării unei continuități a structurilor statului în perioade de campanie electorală, precum și din necesitatea evitării suprapunerii campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului cu cea pentru alegerea Președintelui, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin aceeași modalitate de vot, și anume prin sufragiu universal, direct și liber exprimat. În cadrul republicii parlamentare, în condițiile în care atât Președintele țării, cât și Guvernul sunt autorități ce constituie emanația Parlamentului, expirarea mandatului Președintelui nu poate bloca soluționarea crizei instituționale prin dizolvarea Parlamentului, în situația în care organul legislativ și reprezentativ suprem oricum nu-și poate exercita atribuțiile. Prin urmare, interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui, în cazul eșuării formării Guvernului, este caracteristică regimurilor în care Președintele țării este ales prin vot universal și este improprie regimurilor parlamentare în care Președintele este ales de către Parlament. Această interdicție nu are nici o justificare funcțională în situația în care Președintele țării este ales de către Parlament, deoarece aceste sufragii în mod evident nu se pot suprapune.”

23. Așadar, în contextul actual, în care Președintele Republicii este ales de către popor și este necesară menținerea continuității structurilor statului alese de popor și evitarea suprapunerii campaniilor electorale parlamentare și prezidențiale, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat, Curtea reține că interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, este aplicabilă.

24. Caracterul constant al acestei interdicții se explică și prin faptul că în ideea constituantei asupra separației ramurilor puterii, prevăzute de articolul 6 din Constituție, această separare implică ca autoritățile publice

alese de popor să fie constituite într-un mod care să împiedice uniformizarea acestora. Organizarea simultană a alegerilor în circumstanțele invocate face puțin probabilă existența unei separări semnificative a ramurilor puterii, astfel oferindu-se soluția separării temporale a campaniilor electorale parlamentare și prezidențiale.

25. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că, având în vedere principiul unității materiei constituționale, obligația Președintelui de a dizolva Parlamentul este necesar a fi realizată cu respectarea prevederilor articolului 85 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora în cursul unui an Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. De asemenea, potrivit alin. (4), Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război. Astfel, dreptul Președintelui Republicii de a dizolva Parlamentul este limitat prin Constituție (a se vedea HCC nr. 40 din 24 decembrie 1998; HCC nr. 30 din 1 octombrie 2013, § 78). Prin urmare, Curtea observă că **Legea Supremă interzice explicit și în mod absolut dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii și nu prevede nicio excepție de la această interdicție.**

26. Mai mult decât atât, o altă interpretare, precum că în situația invocată dizolvarea Parlamentului ar putea avea loc în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor, practic ar face inaplicabilă această normă din articolul 85 alin. (4) din Constituție, ceea ce ar echivala cu eliminarea ei din Legea Supremă printr-o procedură neprevăzută de Constituție.

27. Astfel, Curtea reține că, în sensul articolului 85 din Constituție, **dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova este interzisă în orice circumstanță.**

II. Cu privire la faptul dacă Constituția permite dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii în cazul în care în această perioadă Președintele demisionează și sunt întrunite condițiile pentru dizolvarea Parlamentului

28. A doua întrebare vizează posibilitatea dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii, în cazul în care în această perioadă Președintele demisionează și sunt întrunite condițiile necesare pentru dizolvarea Parlamentului.

29. Autorul sesizării nr. 83b/2020 întreabă dacă interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, este aplicabilă situației în care Președintele țării demisionează. Autorul sesizării consideră că în această situație interdicția dizolvării Parlamentului, prevăzută la articolul 85 alin. (4) din Constituție, nu este aplicabilă, deoarece în cazul exercitării interimatului funcției de Președinte al țării nu există un mandat

al Președintelui în sensul articolului 85 alin. (4) din Constituție. Astfel, autorul sesizării consideră că în cazul demisiei Președintelui Republicii Parlamentul poate fi dizolvat în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui, iar data alegerilor parlamentare anticipate poate fi stabilită de către Președintele interimar.

30. În opinia prezentată de Guvern se menționează că în cazul demisiei Președintelui Republicii intervine vacanța funcției, conform articolului 90 alin. (1) din Constituție. În acest caz, articolul 91 din Constituție prevede că dacă funcția de președinte devine vacantă interimatul funcției se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru. Guvernul face trimitere la Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 8 februarie 2011, în care Curtea a reținut că „vacanța funcției constituie intervalul de timp în care o funcție nu este ocupată” și că „în situațiile în care survine vacanța funcției se instituie interimatul funcției, care reprezintă o perioadă de timp în care funcția vacantă este exercitată de o altă persoană decât titularul funcției” (a se vedea § 4 din Hotărârea citată). De asemenea, Guvernul menționează Hotărârea Curții Constituționale nr. 18 din 3 august 2010, în care Curtea a statuat că prin instituirea interimatului se urmărește asigurarea continuității exercitării atribuțiilor șefului statului, care, în virtutea caracterului lor special, nu permit intermitențe (a se vedea § 3 din Hotărâre). Guvernul susține că persoana care exercită interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova preia toate atribuțiile funcționale pentru perioada rămasă până la expirarea mandatului titularului a cărui activitate a încetat.

31. În opinia prezentată de Președintele Republicii se menționează că această întrebare trebuie declarată inadmisibilă, deoarece autorul sesizării sugerează interpretarea indirectă a normelor constituționale prin raportare la anumite situații ipotetice.

32. În opinia prezentată de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” se menționează că textul „ultimele șase luni ale mandatului” de la articolul 85 alin. (4) din Constituție se referă la situația în care un mandat obișnuit de patru ani al Președintelui Republicii încetează/expiră conform prevederilor constituționale. Mandatul Președintelui în exercițiu expiră pe data de 23 decembrie 2020. Dacă în ultimele șase luni ale mandatului Președintele Republicii demisionează, Institutul consideră că interdicția dizolvării Parlamentului, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, este aplicabilă. Institutul notează că Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015 nu este aplicabilă în această situație, deoarece Hotărârea în discuție a fost pronunțată în contextul în care Președintele țării era ales de către Parlament.

33. Curtea observă că prin această întrebare autorul sesizării nr. 83b/2020 îi solicită Curții să confirme dacă interdicția dizolvării Parlamentului, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, ar putea fi eludată prin demisia Președintelui țării.

34. În jurisprudența sa, Curtea a notat că demisia Președintelui Republicii reprezintă o cerere scrisă, depusă în Parlament, prin care Președintele se retrage din funcția deținută (HCC nr. 18 din 27 octombrie 2009). Curtea reține că Președintele Republicii are dreptul să demisioneze dacă consideră necesar și această decizie a lui comportă un caracter absolut, fiind calificată drept o circumstanță „voluntară și subiectivă” apărută din proprie inițiativă (a se vedea HCC nr. 43 din 14 decembrie 2000; HCC nr. 18 din 27 octombrie 2009; DCC nr. 8 din 16 martie 2016, § 18). Președintele nu poate fi obligat să-și exercite mandatul contrar voinței sale. În cazul în care acesta renunță la exercitarea mandatului, funcțiile sale sunt preluate, în conformitate cu prevederile articolului 91 din Constituție, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru.

35. Curtea reține că și în cazul exercitării interimatului de către Președintele Parlamentului sau de către Prim-ministru interdicția dizolvării Parlamentului, prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție, este aplicabilă. Aceasta deoarece funcția de Președinte al Republicii, în virtutea caracterului său, nu permite intermitențe și nu se întrerupe, ci continuă a fi exercitată de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru care dețin interimatul acestei funcții (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 43 din 14 decembrie 2000; HCC nr. 18 din 27 octombrie 2009; HCC nr. 18 din 3 august 2010; DCC nr. 8 din 16 martie 2016, § 19).

36. Prin urmare, interdicția prevăzută de articolul 85 alin. (4) din Constituție operează indiferent de faptul dacă în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii această funcție este exercitată de Președintele ales sau de persoanele care asigură constituțional interimatul funcției în perioada respectivă.

37. Așadar, Curtea reține că **Constituția nu permite dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii, în cazul în care în această perioadă Președintele demisionează și sunt întrunite condițiile pentru dizolvarea Parlamentului.**

III. Cu privire la faptul dacă Constituția permite desfășurarea alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă

38. A treia întrebare adresată de către autorii sesizărilor vizează posibilitatea desfășurării alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă.

39. Autorul sesizării nr. 74b/2020 consideră că desfășurarea în același an bugetar a două scrutine separate presupune o sarcină excesivă pentru economia națională. Desfășurarea a două scrutine în aceeași zi nu afectează voința alegătorului. Pentru a evita riscul blocării instituționale, comasarea celor două scrutine este necesară.

40. Potrivit autorului sesizării nr. 83b/2020, Constituția nu conține nicio interdicție referitoare la organizarea simultană a alegerilor prezidențiale anticipate și a alegerilor parlamentare anticipate.

41. În opinia prezentată de Parlament se menționează că organizarea simultană a alegerilor prezidențiale anticipate și a alegerilor parlamentare anticipate nu contravine prevederilor constituționale.

42. În opinia prezentată de Guvern se menționează că organizarea alegerilor parlamentare și prezidențiale în aceeași zi este de natură să determine dificultăți în exercitarea dreptului la vot, întrucât îl plasează pe alegător în situația parcurgerii unei proceduri de votare dificile, complicate și de natură a-i restrânge libertatea de exprimare a voinței politice și, implicit, efectivitatea dreptului la vot.

43. În opinia prezentată de Președintele Republicii se menționează că organizarea și desfășurarea concomitentă a mai multor scrutine nu este o premieră pentru Republica Moldova. În acest caz, autoritățile trebuie să asigure realizarea dreptului la vot al cetățenilor. Organizarea în aceeași zi a două tipuri de alegeri nu poate determina încălcarea dreptului de a fi ales. Desfășurarea concomitentă a alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale permite ca aceeași persoană să candideze atât pentru funcția de Președinte al țării, cât și în calitate de deputat în Parlament. Constituția sau alte prevederi legale nu conțin dispoziții care ar interzice acest fapt.

44. În opinia prezentată de Comisia Electorală Centrală se menționează că desfășurarea concomitentă a alegerilor parlamentare și prezidențiale nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci ține mai devreme de posibilitățile tehnice de a le organiza. Totodată, Comisia susține că candidații pentru funcția de Președinte al Republicii înaintați de partidele politice, în acțiunile de agitație electorală, pot produce transfer de imagine către partidele care i-au înaintat, iar agitația să aibă efect pentru ambele tipuri de scrutin, fiind imposibilă delimitarea fizică a acestora pentru raportarea financiară separată.

45. În opinia prezentată de Institutul pentru Cercetări Juridice, Politice și Sociologice se menționează că argumentul autorilor sesizării cu privire la economiile la buget care pot fi obținute de pe urma desfășurării simultane a alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) sunt convingătoare. Totodată, Institutul a notat că Constituția nu reglementează organizarea concomitentă a celor două tipuri de scrutine. Totuși, în Republica Moldova au avut loc alegeri parlamentare și un referendum republican consultativ în aceeași zi, pe 24 februarie 2019.

46. În opinia prezentată de Asociația Promo-LEX se menționează că desfășurarea în aceeași zi a alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale ține de oportunitatea politică.

47. În opinia prezentată de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” se menționează că legislația nu conține prevederi care ar interzice desfășurarea simultană a alegerilor parlamentare și prezidențiale. Totuși, Institutul consideră că suprapunerea acestor alegeri

trebuie evitată. În acest sens, Institutul face referință la Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 24 noiembrie 2015, în care Curtea a notat că este necesară evitarea suprapunerii campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului cu cea pentru alegerea Președintelui, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin aceeași modalitate de vot (a se vedea § 58 din Hotărârea citată).

48. Cu privire la acest aspect al sesizărilor, Curtea reține că la §§ 23 și 24 din prezenta Hotărâre a notat că Constituția interzice crearea situațiilor în care structurile statului alese de popor să fie lipsite de continuitate, că separarea puterilor implică constituirea autorităților publice alese de popor într-un mod care să împiedice uniformizarea acestora, ceea ce presupune interzicerea suprapunerii campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului cu cea pentru alegerea Președintelui Republicii în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Curtea observă că în cazul organizării simultane a alegerilor prezidențiale și a alegerilor parlamentare (ordinare sau anticipate) exigențele în discuție nu ar fi respectate.

49. Prin urmare, Curtea reține că **Constituția nu permite desfășurarea alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă.**

IV. Cu privire la faptul dacă Constituția permite desfășurarea concomitentă a două scrutine în aceeași perioadă

50. A patra întrebare vizează posibilitatea desfășurării concomitente a două scrutine în aceeași perioadă.

51. Autorul sesizării nr. 74b/2020 consideră că desfășurarea în același an bugetar a două scrutine separate presupune o sarcină excesivă asupra economiei naționale. Autorul sesizării menționează că desfășurarea a două scrutine în aceeași zi nu afectează voința alegătorului. Pentru a evita riscul blocării instituționale, comasarea celor două scrutine este necesară.

52. În opinia prezentată de Președintele Republicii se menționează că comasarea scrutinelor nu este de natură să aducă atingere substanței drepturilor electorale ale cetățenilor.

53. Cu privire la acest aspect, Curtea observă că singura interdicție referitoare la desfășurarea concomitentă a două scrutine privește situația desfășurării alegerilor parlamentare și prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă. Aceasta din urmă rezultă din articolul 85 alin. (4) din Constituție, care interzice dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii, rațiunea căreia a fost menționată la §§ 23, 24 și 48 din prezenta Hotărâre. Cât privește desfășurarea altor scrutine în aceeași zi (e.g. parlamentare și locale sau prezidențiale și locale), Curtea a notat că Constituția nu conține prevederi care ar interzice acest fapt.

54. Prin urmare, Curtea reține că **Constituția permite desfășurarea concomitentă a două scrutine în aceeași perioadă, cu excepția desfășurării alegerilor parlamentare și prezidențiale (ordinare sau anticipate).**

V. Cu privire la procedura care trebuie urmată pentru organizarea alegerilor parlamentare anticipate și a alegerilor prezidențiale în aceeași perioadă

55. A cincea întrebare vizează procedura care trebuie urmată pentru organizarea concomitentă a alegerilor parlamentare anticipate și a alegerilor prezidențiale anticipate.

56. Autorul sesizării nr. 83b/2020 consideră că pentru organizarea concomitentă a alegerilor parlamentare anticipate și a alegerilor prezidențiale anticipate este necesară parcurgerea următoarelor etape: (i) întrunirea circumstanțelor constituționale pentru dizolvarea Parlamentului; (ii) depunerea cererii de demisie a Președintelui Republicii până la constatarea de către Curtea Constituțională a circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului; (iii) adoptarea Hotărârii Parlamentului prin care se ia act de cererea de demisie a Președintelui țării și se instituie interimatul funcției de Președinte al Republicii; (iv) sesizarea Curții Constituționale de către Parlament cu privire la constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii; (v) pronunțarea Avizului Curții Constituționale cu privire la constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii; (vi) adoptarea Hotărârii Parlamentului cu privire la data alegerilor prezidențiale anticipate; (vii) sesizarea Curții Constituționale de către Președintele interimar al țării cu privire la aprecierea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului; (viii) pronunțarea Avizului Curții Constituționale cu privire la constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului; (ix) emiterea Decretului de către Președintele interimar al Republicii cu privire la dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei alegerilor parlamentare pentru aceeași zi în care a fost stabilită data alegerilor prezidențiale anticipate.

57. Cu privire la acest aspect, Curtea observă că prin această întrebare autorul sesizării i se adresează Curții nu pentru că textul Constituției îi este neclar, ci mai curând pentru a obține o consiliere juridică. Constituția nu-i atribuie Curții o asemenea competență. Prin urmare, Curtea consideră că acest capăt al sesizării trebuie respins ca inadmisibil.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera b) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 litera a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admit parțial* sesizările nr. 74b/2020 și nr. 83b/2020 depuse de către dnii Vasile Bolea și Sergiu Litvinenco, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.
2. *Se respinge* sesizarea nr. 83b/2020 în partea care se referă la întrebarea privind procedura care trebuie urmată pentru organizarea alegerilor parlamentare anticipate și a alegerilor prezidențiale în aceeași zi.
3. În sensul articolului 85 din Constituție, dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova este interzisă în orice circumstanță.
4. În sensul articolelor 85 și 90 din Constituție, dizolvarea Parlamentului în ultimele șase luni ale mandatului Președintelui Republicii, în cazul în care în această perioadă Președintele demisionează și sunt întrunite condițiile pentru dizolvarea Parlamentului, este interzisă.
5. În sensul articolelor 61, 78, 85 și 90 din Constituție, desfășurarea alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate) în aceeași perioadă este interzisă.
6. În sensul articolelor 2 alin. (1), 38, 61, 78, 85 și 90 din Constituție, desfășurarea concomitentă a două scrutine în aceeași perioadă, cu excepția alegerilor parlamentare și a alegerilor prezidențiale (ordinare sau anticipate), este permisă.
7. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 7 iulie 2020
HCC nr. 19
Dosarul nr. 74b/2020*